

สรุปผลการดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เรื่อง การจัดการของเสียอันตรายชุมชน
ภายใต้โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง
วันที่ 17 มิถุนายน 2559 เวลา 13.00 น.
ณ ห้องประชุมสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16

เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2559 คณะทำงานจัดการความรู้โดยชุมชนนักปฏิบัติ ได้จัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง การใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 24 คน โดยมีคณะทำงานเข้าร่วมคิดเป็นร้อยละ 62.5 ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญของการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ดังนี้

1. คัดเลือกคนสำคัญในการดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- คุณเอื้อ = นายวิกรม เดชหนู นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ (รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16)
- คุณอำนวย = นายจรงค์ มะสัน นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
- คุณลิขิต = นายอับดุลกอฟฟาร์ หลีเยาว์ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
- คุณกิจ = เจ้าหน้าที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16

2. ประมวลภาพการจัดกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติ

3. องค์การจัดการจัดการของเสียอันตรายชุมชน

3.1 ของเสียอันตราย

ของเสียอันตราย หมายถึง ขยะหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ผลิตภัณฑ์เสื่อมสภาพหรือภาชนะบรรจุต่างๆ ที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุ สารเคมีอันตรายชนิดต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นสารพิษสารไวไฟ สารเคมีที่กัดกร่อนได้ สารกัมมันตรังสีและเชื้อโรคต่างๆ ที่ทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่ายไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระจกสเปร์ยบรรจุสี หรือสารเคมี เป็นต้น

3.2 ประเภทของของเสียอันตราย

ของเสียอันตรายสามารถแยกได้เป็น 4 ประเภท หลักๆ ได้แก่

1. ของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ประกอบด้วยกากของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น บรรจุภัณฑ์สารเคมีต่างๆ สารทำละลาย/สารกัดกร่อนที่หมดอายุ ฯลฯ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของโรงงาน
2. ของเสียอันตรายจากชุมชน เช่น อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าที่เสียแล้ว เครื่องสำอางและยา บรรจุภัณฑ์ของสารเคมี สารไวไฟต่างๆ ฯลฯ
3. ขยะติดเชื้อ ส่วนใหญ่เป็นสิ่งของที่ไม่ต้องการ หรือถูกทิ้งจากสถานพยาบาล เช่น เนื้อเยื่อ ชิ้นส่วน อวัยวะต่างๆ และสิ่งขับถ่าย หรือของเหลวจากร่างกายผู้ป่วย เลือดและผลิตภัณฑ์เลือด รวมทั้งเครื่องใช้ที่สัมผัสกับผู้ป่วย ฯลฯ
4. ของเสียอันตรายจากการเกษตร เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในพื้นที่เกษตรกรรม เช่น บรรจุภัณฑ์ปุ๋ย สารเคมีกำจัดแมลง ยาปราบวัชพืช ฯลฯ

3.3 ผลกระทบจากของเสียอันตราย

3.3.1 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่

1. หากขยะพิษถูกนำไปเผาในที่โล่ง เศษฝุ่น ควัน และสารพิษจากขยะอันตราย จะปนเปื้อนสู่อากาศ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และระบบทางเดินหายใจของมนุษย์
2. หากขยะพิษถูกนำไปฝังกลบอย่างไม่ถูกหลักวิชาการ จะทำให้สารพิษจากขยะ ซึมออกมาจากบ่อฝังกลบ สู่พื้นดิน และแหล่งน้ำซึ่งจะถูกดูดซึมเข้าสู่สัตว์น้ำ และพืชผัก และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ในที่สุด
3. หากไม่มีการจัดเก็บและกำจัดอย่างเหมาะสม อาจเกิดการสะสมสารพิษ/สารเคมี ในดิน น้ำ อากาศ ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหารในที่สุด

3.3.2 ผลกระทบต่อสุขภาพ ได้แก่

1. แบบฉับพลัน เช่น เกิดการระคายเคืองต่อผิวหนัง เหนื่อยล้า อักเสบ ปวดท้อง ท้องร่วงอย่างรุนแรง หรือเสียชีวิต เป็นต้น ทั้งนี้ระดับความรุนแรงขึ้นอยู่กับชนิดของสารเคมี/สารพิษ สภาพแวดล้อม ช่องทางสัมผัส และระยะเวลาที่ได้รับ
2. แบบเรื้อรัง เช่น ปวดศีรษะ ง่วงนอน อ่อนเพลีย ซึมเศร้า อารมณ์แปรปรวน โมโหง่ายจิตใจไม่สงบ ประสาทหลอน กล้ามเนื้อกระตุก หงุดหงิด ความจำเสื่อม และมะเร็งชนิดต่างๆ ฯลฯ

3.4. แนวทางการจัดการของเสียอันตรายชุมชน

3.4.1 การจัดการที่ต้นทาง

1. เลิกหรือเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดขยะพิษ
2. อาคาร/บ้านเรือน สถานประกอบการ สถานศึกษา ฯลฯ ทำการคัดแยก และรวบรวมไว้ในถังรองรับหรือพื้นที่ที่เหมาะสม โดยไม่ทิ้งขยะอันตรายปะปนไปกับขยะทั่วไป และไม่นำไปเผา ฝังดินหรือทิ้งลงท่อระบายน้ำ เพราะจะทำให้สารพิษมีการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมได้
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลทางวิชาการแก่ประชาชน

3.4.2 การจัดการที่กลางทาง

1. การรวบรวม โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่กำจัดขยะมูลฝอยหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวบรวมขยะอันตรายจากบ้านเรือน
2. การเก็บขน โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่กำจัดขยะมูลฝอยหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำการเก็บขนโดยรถที่สามารถเก็บขนของเสียอันตรายโดยเฉพาะ หรือดัดแปลงรถขนขยะธรรมดาในบางส่วนเพื่อเก็บขนขยะอันตรายและนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี
3. การเก็บกัก หน่วยงานที่มีหน้าที่กำจัดขยะมูลฝอยอาจก่อสร้างหรือจัดให้มีสถานที่เก็บกักของเสียอันตรายเพื่อให้ได้ปริมาณมากและมีความคุ้มค่ากับการขนส่งไปกำจัด

3.4.3 การจัดการที่ปลายทาง

1. การขนส่งไปกำจัดโดยผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องกับกิจการของผู้ขนส่งของเสียอันตราย
2. การนำมา Recycle เป็นการกำจัดของเสียอันตรายบางประเภทที่สามารถรีไซเคิลวัสดุมาใช้ในกระบวนการผลิตได้ เช่น แบตเตอรี่รถยนต์ หลอดฟลูออเรสเซนต์ ฯลฯ
3. การกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการ ได้แก่
 - การปรับเสถียร/ฝังกลบ (Stabilization/Secure Landfill) เหมาะสำหรับของเสียอันตรายที่เป็นของแข็งหรือกากตะกอน เช่น กรดและด่าง ของแข็งปนเปื้อนโลหะหนัก ถ่านไฟฉาย สารเคมีที่เป็นพิษต่าง ๆ เช่น ผงซักฟอก ยาและเครื่องสำอางที่หมดอายุ เป็นต้น
 - การผสมของเสียเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง (Fuel blending) เป็นการกำจัดสารเคมีประเภทน้ำมันเครื่องหรือน้ำมันหล่อลื่นใช้แล้ว รวมทั้งของเสียอินทรีย์ สารที่สามารถติดไฟได้ เช่น กาว สี ตัวทำละลาย เป็นต้น
 - การกำจัดโดยระบบเตาเผา (Incineration) เหมาะสำหรับของเสียอันตรายที่ไม่สามารถกำจัดได้ด้วยวิธีการปรับเสถียรและฝังกลบได้ ของเสียที่นำมาเผาต้องมีค่าความร้อนค่อนข้างสูง เช่น น้ำมันหล่อลื่นใช้แล้ว ตัวทำละลาย สารกำจัดศัตรูพืช (รวมทั้งภาชนะปนเปื้อน) เป็นต้น

3.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้อง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยตามอำนาจหน้าที่ของตนโดยตรง โดยมีผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้รับและกำจัดของเสียอันตรายเป็นผู้รับดำเนินการขนส่งและกำจัดตามหลักวิชาการ

อย่างไรก็ตามยังมีหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนเทคโนโลยีและวิชาการที่เหมาะสม ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และ กรมควบคุมมลพิษ เป็นต้น

4. ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการของเสียอันตรายชุมชนของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2559 ณ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16

